

Izléses könyvecs két lapozgatok. A *Gondolat* Kiadó jelentette meg a minap. Szerkesztői: *Horgas Béla* és *Levendel Júlia*. A címe: *Ez most a divat*. S a kötet a mereteágazó témakörhöz kapcsolódó tanulmányokat, esszéket, cikkeket, verseket, novellákat ad közre.

A szerzőlista igen rangos. Néhányan a névsorból: *Losonczi Ágnes*, *Tornai József*, *Martinkó András*, *Hanák Péter*, *Eörsi István*, *Orbán Ottó*, *Weöres Sándor*, *Grétsy László*, *Nemes Nagy Ágnes*, *Vas István*, *Karinthy Frigyes*, *Kosztolányi Dezső*, *Mészöly Miklós* — és mások.

A divat fogalomhoz sokféle képzet, vélemény kapcsolódik. Van a szónak bizonyos értelemben vett pejoratív melléklengése is. A divat iránt érdeklődünk, ám amit hordoz, az iránt kissé gyanakvással is viseltetünk, attól tartva, hogy mindenképpen időleges értékű, múlkönyv dologról van szó.

Mi az igazság? Erre próbálnak válaszolni a maguk módján és a maguk választotta műfaj közvetítésével a kötet szerzői. Abból, amit mondanak, kiderül, hogy a divat sokkal bonyolultabb, sokrétűbb valami annál, mint aminek első pillanatban gondolnánk. S kétségkívül sok múlkönyv dolog kapcsolódik hozzá, ám az is tény, hogy nemegyszer hasznos, sőt kifejezetten fontos funkciót tölt be az életben: olyan dolgokat közvetít, segít közkinccsé, elterjedté tenni, amelyek fontosak, amelyekre funkció járul a fejlődésfolyamatban.

A hétköznapi szokásokhoz — főképp az öltözködéshez — kapcsolódó divatról a német kultúrszociológus, *Georg Simmel* már a századforduló táján máig ható érvényű elemzést készített. Megállapításai rezonálnak e most közreadott antológia téziseivel.

A divat egyszerre jelent azonosulást és elkülönülést. Azok például, akik az öltözködésben követik a divat „utolsó kiáltásait”, egyszerre akarnak azonosulni azokkal, akik a „divatosságban” a legmesszebb jutottak, egyben elkülönülni a többiekől, a szerintük szürkének tekintett és minősített hétköznapi átlagtól.

Simmel a divattal való együttmozgást egyfajta üldözéssel jatkához hasonlítja. Amikor az úgynevezett „elit” meghódítja a divat előretolt hadállásait, abban a tudatban válik elégedetté, hogy elkülönült a tömegektől. Ám ugyanakkor megindul egy másik folyamat is: az átlagemberek is követni kívánják a divatot, ezért minél gyorsabban utánozni

igyekeznek annak „elharcosait”. Amikor a divat általánossá válik, amikor tehát mindenki követőjévé szegődik, abban a pillanatban elveszíti divatjellegét. Az úgynevezett „elit” azonban kivonul az átlag meghódította területről, új irányzatokat patronál, azokat igyekszik kultiválni — ezzel megint elkülönül a tömegetől. Az üldözési folyamat tehát kezdődik előlről.

Felvetődik a kérdés, hogy például az öltözködési divatot illetően milyen álláspontot foglaljon el a társadalom? Azokkal értünk egyet, akik a mértéktartó divatváltásokat helyeslik. Egy szocialista társadalomban ugyanis nem lehet cél szándékos eszközökkel növelni a mindenáron való elkülönülésre törekvő szándékot. Figyembe kell ugyanis venni, hogy amennyiben túl gyors iramot diktálunk a divatváltásban, akkor ezzel egyidejűleg olyan terheket rovunk a tömegekre, amelyek lehetetlenné teszik, hogy kövessék a divatot. Illetőleg, ha mégis megpróbálkoznak ezzel, akkor amúgy is meglevő anyagi gondjaik száma szaporodik.

Utaltunk a bevezetőben rá, hogy a divat olykor kifejezetten hasznos, úgy mond, ismeretterjesztő-nép-

szerűsítő funkciót is betölt. Ilyen volt például a beat. Amikor a divat első hullámai átsaptak hazánk határain, körülbelül akkor, ezzel egyidejűleg ismerkedtünk meg az amerikai úgynevezett beatnemzedék prózáíróinak, költőinek értékes alkotásaival. A divat ezáltal valami olyasminnek csinalt hírverést, propagandát, ami valóban rászolgált erre.

A kérdéskör persze igen sokrétű. Mődünk, lehetőségünk már csak terjedelmi okok miatt sincs, hogy minden réteget bonckés alá vessük e hasábokban. Ezt a kis antológiát jó szívvvel ajánljuk mindazoknak, akik alaposabban szeretnének megismerkedni a divat lényegével, ható- és hajtóerejével, különböző rétegeivel és azokkal a képzetekkel, értelmezési lehetőségekkel, amelyek hozzája kapcsolódnak.

Elvégre — valljuk meg őszintén — a téma mindenképpen közérdekű. Többekesebb élnálal ugyan, ám végső soron valamennyien hódolunk (valamiben) a divatnak — de legalábbis nem hagynak bennünket közömbösen a divat változásai...

P. Z.

Tájéképek — emberközelen

Katona Kiss Ferenc tárlata

A festőművésznek többszörösen is örömet jelentett szegvári kiállítása. Szülőfalujába tért vissza képeivel, hogy bemutassa azt az élményvilágot, amelyet az eset segítségével fogalmaz újra és újra, idézve a sokszor látott tájat, ahol életének jelentős részét töltötte.

Katona Kiss Ferenc festőművész a szegvári gyermekévek után Szentesen végezte a középiskolát, 1934-től 1939-ig Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolán szerezte meg középiskolai rajztanári és művészdiplomáját. *Rudnay Gyula* tanítványaként. Hivatása ezután a fővároshoz költötte. A Rajztanárképző Főiskolán mint adjunktus, majd a Műszaki Egyetem ábrázoló geometria tanszékén mint első tanársegéd tanított 1955-ig. Súlyos betegsége arra kényszerítette, hogy megváljon az egyetem-

től, s így huszonöt éve Szentesen ad teret alkotói pályájának.

A város falusias környéke, a szelíd alföldi táj, a Tisza árterülete, a kedves Kurcapart, a régi házsorok bőséges élményanyagot kínálnak a festő számára. A szülőföldhöz való kötődés, a tájjal való érzelmi azonosulás tükröződik képeinek megfogalmazásán. Lírai festő — mondják róla, s vallja maga is. A meleg színek minden árnyalatát használja: a sárgák, barnák, vörösek ezerféle átmenetben tolmácsolják a művész környezetével teremtett belső harmóniáját.

A természet változásai újabbnál, újabb kifejezőmódra ösztökélik. A tavaszt jelentő virágzó gyümölcsfák a Sárgaparton, az ártéri fűzések, az őszi szántás, a száradó kukoricakupok, a Kurca vízének sokszínű tükré, a tájjal való kapcsolata, állandó megújulásáról